

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Регина Ванчова Далкалъчева

член на научно жури по процедура за заемане на академична длъжност
„професор“ в Област на висше образование 8. Изкуство
Професионално направление 8.2. Изобразително изкуство (Графика и технологии),
за нуждите на катедра „Визуални изкуства“,
Факултет по науки за образованието и изкуствата
СУ „Св. Климент Охридски“.

Конкурсът е обявен в Държавен вестник бр. 65 / 28.07.2023 г.

Процедурата на конкурса съответства напълно на изискванията на държавните и университетските нормативни документи относно заемането на академични длъжности.

На първото заседание на журито са спазени нормативните предписания за присъствено и неприсъствено участие в заседанието и са избрани рецензенти, както и членове на журито, които да изготвят становища.

В конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“ в Професионално направление 8.2. Изобразително изкуство (Графика и технологии), участва един кандидат – доц. д-р Снежина Колева Бисерова.

1. Данни за кандидата

През 1998 г. С. Бисерова придобива диплома за магистърска степен, специалност „Графика“ във ВИИИ „Николай Павлович“ (понастоящем НХА).

1989 г. – диплома за педагогическа правоспособност (Педагогика, Методика на изобразителното изкуство и Педагогическа практика) – ВИИИ „Николай Павлович“ (понастоящем НХА).

През 2007 г. успешно защитава дисертация на тема „Силиграфията – безводен метод за повърхнен печат“ и придобива о.н.с. „Доктор“ в НХА.

От 2019 до 2023 г. участва във впечатляващ брой престижни международни изложби, предимно периодично провеждани форуми в областта на изящната класическа и дигитална графика, екслибриса, всяка от които е подробно описана в предоставената от кандидатката документация за участие в конкурса. Взима участие в голям брой национални групови изложби и реализира три изцяло самостоятелни изложби: „Камъни“, 2022 г. в галерия „Етюд“, София; „ТРАНС-ПОЗИЦИИ“, 2023 г. в галерия „Алма Матер“, София; „WIND,WATER&STONE“, 2023 г. в галерия „Сан Стефано“,

София. Носител е на национални и международни награди за кавалетна графика и екслибрис.

2. Обща оценка на реабилитационния труд на кандидата и на приносите в него

В своята цялост реабилитационният труд съдържа визуални доказателства и придружаващ ги текстови коментар, които свидетелстват за наличието на изведена от С. Бисерова разпознаваема авторска платформа, която тя убедително защитава чрез самостоятелни изяви и участия в множество национални и международни форуми, като значителна част от тях са отличени с награди. Фундаменталните характеристики на тази извявена пластическа платформа са следствие от уникалните технологични компетенции на кандидатката в областта на класическата и дигиталната графика, от склонността ѝ постоянно да експериментира и търси нови изразни възможности, които се разклоняват в няколко основни посоки.

На първо място – представените серии творби притежават автентичен, и в достатъчна степен вариабилен, графичен език, който е резултат от личен художествен метод при използване на графичните изразни средства. Неговата особеност е отразена и в самото заглавие на труда: „Транспозиции – метафори на трансформираната реалност“. Като тема и изходна образност картинните произведения на Бисерова произтичат от наблюдение и откриване на визуални мотиви в заобикалящата ни безпретенциозна ежедневна среда. Тези уловени находки претърпяват задълбочен и авторски определен процес на осмисляне и експериментално претворяване, който ги отдалечава от материалната им първичност и ги извежда до абсолютна чрез своето духовно насищане имагинерна образност. Една художествено-пластическа игра, изначално провокирана от буквално видимото, която след процеса на трансформация успява да визуализира невидимите и трудно уловими неща, за които има очи деликатната вътрешна чувствителност на художничката.

Към този авторски подход могат да бъдат добавени експерименталните технологични открития на кандидатката в областта на традиционните графични и съвременните дигитални изобразителни средства. Те ѝ позволяват да използва и чисто технологичните параметри и практики като своеобразен собствен почерк в отделните техники и при смесването им, който позволява иновативно развитие и надграждане на утвърдената чрез класическите похвати графична образност.

Хабилитационният труд съдържа четири обширни раздела, разграничени въз основа на технологичен или жанров принцип, които коментират и визуализират съществени и приносни по своя характер различни посоки на творчески търсения и успешна професионална реализация на художничката. Първият основен акцент са графични произведения, създадени изцяло чрез възможностите на приложния

дигитален софтуер и реализирани като дигитален печат. В текста С. Бисерова обоснова дефинира кои са основанията да бъде привлечена от дигиталното генериране на образност, както и някои нейни преимущества пред изобразителните възможности на класическата графика. Описан и анализиран е „специфичния персонализиран метод на работа“, чрез който са разработени всяка от включените в първи раздел графични серии. Монументалното внушение на централната осева композиция и интегрирането в нейната структура на ясни геометрични фигури, извежда внушителното знаково въздействие на графиките в „*Natura Sacra*“, както и тяхното специфично, поглъщащо зрителя пространство. Трансформираната до абстрактна условност първична предметност на използваните фотографски графични фактури поражда трептящо импресионистичната и същевременно мощно лъчиста вътрешна светлина на картинните изображения, която им придава мистичност. Ясно дефинирания принцип на тяхното композиционно изграждане осъществява вариации, които осигуряват в достатъчна степен разграничаване на отделните графики в серията.

По също монументален, но и екстремно драматичен начин въздействат графичните композиции в серията „*Дехуманизирани пространства*“, които също са изградени въз основа на централна осева симетрия. За разлика от по-скоро съзерцателните и екзистенциално определени теми в другите графични цикли, тази серия интерпретира по особено визуално иновативен и емоционално въздействащ начин социално, обществено и политически значимата тема за алиенацията и изолацията на човека в съвременността. Трансформативното отдалечаване от фотографската конкретност на използвания архитектурен първообраз извежда изцяло нова, конструктивистка и полуабстрактна визия, със силно антиутопично внушение и въздействие.

За особено значим художествен и технологичен принос на С. Бисерова считам интегрирането на ефекта на гравюрата в инструментариума и формообразуването на дигитално генерираната графика, и неговото използване по специфичен начин в серията графики „*Камъни*“. Композициите произтичат от разположено в макро формат фотографско заснемане на обикновени камъни. Силно приближеният в макро режим фотообектив, заедно с извънредно богатата графична и гравьорска обработка, преодоляват незначителната естествена големина на заснетия първичен обект, и преобръщат неговия мащаб – изтласквайки го до внушителните пространствени размери на фантастичен земен или космически топографски обект, в който разпознаваме планински вериги, възвишения, долини и падини, равнини, кратери и пр. Персонализираният подход при използването на дигиталния гравьорски плагин за Photoshop Engraver III изиграва значителна роля за пораждане на уникалната образност в графиките. Умелото прилагане на разнообразен гравьорски растер осъществява

забележително богата като пластика и графична нюансировка форма, която на места изглежда буквално сребриста.

Другите три графични серии („Интервенции“, „Следвай бялата птица“, „Дехуманизирани пространства / отгласи“), които са представени в раздела „Дигитална графика“ представляват самостоятелни творчески доказателства, които развиват в различни посоки направените в „*Natura Sacra*“ и „*Дехуманизирани пространства*“ фундаментални открития. За разлика от медитативната пространственост на „*Natura Sacra*“ или застиналата безжизненост в „*Дехуманизираните пространства*“, композициите на „*Интервенции*“ съдържат силно динамично движение, което конфронтира до сблъсък проникващите един в друг и пронизващи пространството графични елементи. Основателно този цикъл носи подзаглавието „Пространство – време“, тъй като композиционната динамика поражда впечатление за развиващо се във времето и пространството непрекъснато движение, от което в изобразителното поле на всяка отделна графика е уловен единичен момент.

Като втори акцент в хабилитационния труд и пореден значим принос в работата на С. Бисерова искам да отбележа присъединяването на дигиталните технологии в различни етапи и по специфичен начин при изработването на матрици, предназначени за отпечатване в различни класически графични техники. Този характерен за творчеството на художничката интеграционен подход притежава висока степен на авторство по отношение на използваните многообразни варианти, за които тя основателно отбелязва: „това позволява постигането на оригинална образност, каквато по друг начин е невъзможна“. Забележителни със своята композиционна и графична сложност са творбите в серията „*Деконструкции*“, които са предназначени за изпълнение в техниката линогравюра. Генеративните възможности на дигиталното в територията на класическата графика е представена и в областта на дълбокия печат, и е убедително визуализирана чрез редица графични цикли – трансферна акватинта, допълнена със суха игла и мецотинто в сериите „*Четвъртата стена*“, „*Прозорецът на Кора*“ и „*Вятър, вода и камък*“. А също така и в повърхнено печатната техника силиграфия, за чието усъвършенстване и въвеждане за използване в България С. Бисерова има основната, а и до момента водеща роля.

Макар и насочени и съсредоточени най-вече в технологичните възможности на класическите и дигиталните печатни техники за осъществяване на лимитирания авторски тираж, заслужава с удовлетворение да отбележа и опитите на художничката в територията на арт книгата. Определям ги по-скоро като библиофилски издания (едно от най-първичните и близки до конвенцията направления в арт изданията), и не толкова като арт книги в съвременния смисъл и съдържание на този визуален жанр. Използваните в „*Corona Future*“ и „*Октавио Пас, избрани стихове*“, пасивни като

словесно-визуално взаимодействие и драматургия наративни структури, както и в недостатъчна степен експериментално активираната книжна пространствена форма – ограничават въздействието им в тясната рамка на познатия традиционен модел за възприемане на книгата: първо прочитам, след което разглеждам. Същевременно обаче искам да отбележа, че в настоящия момент С. Бисерова е единственият график в България, който не само проявява интерес към уникалните възможности на арт изданията, но и има успешни реализации в тяхната територия.

Като художник на книгата, запознат с историческото развитие на екслибриса и отдавна загубената негова естествена функционална принадлежност към книжните издания, не мога да не са учудвам на усърдието, с което съвременната графика продължава да го поддържа на изкуствено дишане. Личните ми резерви относно жизнеността на жанра обаче, нямат отношение към безспорно високите художествени качества на екслибрисите, представените в раздел четвърти на хабилитационния труд. Тук отново впечатляващ е големият брой награди, с които са отличени създадените от С. Бисерова миниатюрни графики с вече колекционерска насоченост.

3. Оценка на педагогическата и учебна дейност на кандидатката

Накратко, но без да подценявам нейната значимост, искам като приносен момент да отбележа и дългогодишната, забележителна като активност и ползотворност преподавателска дейност на кандидатката. Посветеният на преподавателския ѝ ангажимент текст съдържа респектиращ брой доказателства: създаване и актуализиране на учебни програми за редица задължителни и избираеми дисциплини в о.к.с. „Бакалавър“ и „Магистър“; ръководство на национални и международни художественотворчески проекти, които включват участието на преподаватели, студенти, докторанти от катедра „Визуални изкуства“ на ФНОИ на СУ „Климент Охридски“, заедно с участници от други български и чужди университети и творчески организации; провеждане на лекции, уъркшопи и майсторски класове в България и чужбина и пр. Всички те свидетелстват за личното призвание и безусловната отдаденост на С. Бисерова в благородната мисия на преподавател.

4. Заключение

Въз основа на всичко казано по-горе считам, че хабилитационният труд, с който Снежина Бисерова се явява в настоящия конкурс като цяло има приносен характер. В представената документация кандидатката аналитично и подкрепено с визуални доказателства формулира приносните моменти в него, повечето от които намирам за обективни и се присъединявам към тях.

В резултат на това, убедено предлагам на уважаемото научно жури да избере Снежина Колева Бисерова на академичната длъжност „професор“ в Област на висше образование 8. Изкуство, Професионално направление 8. 2. Изобразително изкуство (Графика и технологии) за нуждите на катедра „Визуални изкуства“, Факултет по науки за образованието и изкуствата, СУ „Св. Климент Охридски“.

Доц. д-р Регина Далкалъчева

18. 11. 2023 г.

София